

За достойни условия и заплащане на нощния труд

Експертен анализ на кампанията с препоръки за следващи интервенции

**ЗДРАВЧО ЗДРАВЧЕВ / АДРИАН ИЛИЕВ / АЛЕКСАНДЪР ЦАПОВ
МАРТИН СОТИРОВ / ВЕРЖИНИЯ ГЕОРГИЕВА / ДИМИТЪР КЕРАНОВ**

Декември 2018

- Много успешни граждански кампании могат да се осъществяват включително без да се влага значителен ресурс в тях, стига да бъде локализиран ключов за обществото проблем, същият да бъде представен по достатъчно разпознаваем начин, като се ползват достъпните механизми и канали за комуникация, и се вложат автентични, последователни и системни усилия за реализиране издигнатите от кампанията цели.
- Отсъствието на адекватно логистично, материално и оперативно обезпечение не е такава спирачка пред гражданските кампании, каквато се явява липсата на чувство за солидарност, патологичната ценностна настройка в обществото и най-вече – отсъствието на механизми за налагане на принципно разумни аргументи срещу вземането на решения на „политически“ принцип.
- Някоя гражданска цел (особено ако тя засяга съществени материални интереси на икономически силни и влиятелни в обществото структури) не може да бъде постигната с едно или няколко прости и преки действия; вместо това трябва да се търси комплексен подход, ангажиращ максимално широк кръг от заинтересувани страни, като се прилага високо профилна експертиза от всякакво естество – особено когато изпълнението на поставените задачи е в условията на оскъдни ресурси.

Съдържание	
1. Общ поглед към кампанията	2
2. Здравни, социални и психологически аспекти	6
3. Икономически аспекти	8
4. Медийно позициониране на кампанията	9
5. Преглед на европейската практика	12
6. Документи във връзка с направените искания	14
7. Предстоящи действия	27
8. Изводи	28

1. Общ поглед към кампанията

Инициативата тръгва „отдолу-нагоре“ – от синдикални секции, чиито членове, полагат на нощен труд – съгласно основния принцип на синдикалното дело, изразяващо се в организираното представителство на гласа на хората на труда.

НФТИНИ при **КТ „Подкрепа“** осъществява посещения и преговори с ръководството на „Бунай“ АД в гр. Панагюрище и на „АББ-България“ ЕООД в гр. Раковски. И в двата случая ръководствата на съответните предприятия застъпват позиции, според които проблемите със заплащането и условията при полагане на нощен труд трябва да бъдат решени на национално (законодателно) ниво. Аргументът, че тези проблеми могат да бъдат обект на колективни трудови преговори, е игнориран; работодателите *„спазват установените нормативни изисквания“*. Подобен аргумент се противопоставя често, когато синдикалните организации включат в дневния ред на социалния диалог въпроса за повишаване стандартите на труда. Ниските равнища на установените минимални стандарти в българското трудово законодателство, съчетани със слабите гаранции за осъществяването на добросъвестен социален диалог, често се превръщат в мотив за отхвърлянето на предложения, насочени към подобряване условията на труд, продължителността на труда и неговото заплащане.

Поради системния му характер и общонационалното му значение, проблемът е включен в дневния ред на Изпълнителния съвет на **НФТИНИ** при **КТ „Подкрепа“** и обсъден, и е взето решение да бъде внесен за разглеждане в Изпълнителния съвет, а в последствие и в Конфедеративния съвет на **КТ „Подкрепа“**. **НФТИНИ** в качеството си на водещ вносител, заедно с още две синдикални организации (**Федерация на транспортните работници** и **Федерация „Хранителна и питейна промишленост“**) защитава успешно позицията за необходимост от провеждането на **Кампания „За достойни условия и заплащане на нощния**

труд“ в национален мащаб. Конфедеративният съвет приема единодушно предложението и възлага на вносителите да реализират кампанията, като Конфедерацията поема ангажимент да оказва логистична подкрепа.

Стратегически е решено кампанията да се проведе поетапно, като на преден план бъде изведен най-напред ниският размер на допълнителното заплащане на нощния труд, а след това – и лошите условия за полагане на нощен труд; двете последица от различните нормативни актове, уреждащи съответните групи от проблеми и определящи неадекватно ниски минимални стандарти.

1. Заплащането е изведено на преден план по следните основни причини:

1) унизителния му размер (**0,25** лв. на час) и неспособността му да покрие дори разходите за транспорт до и от работното място, и продължителния период, в който то не е променяно – **12** години от последната му актуализация от **2006** г. (когато минималната работна заплата за страна е била **180** лв.);

2) нормативното му уреждане в Наредбата за структура и организация на работната заплата, която се изменя и допълва с Постановление на Министерския съвет, инициативата за което може да бъде произведена и от социалните партньори в рамките на тристранното сътрудничество (Комисията по доходи и жизнено равнище при Националния съвет за тристранно сътрудничество; и обсъждане и решаване в самия Национален съвет за тристранно сътрудничество), което да доведе до възможно най-бърз процедурен резултат;

3) отличава се с максимална обществена разпознаваемост, достатъчно притегателно е, удобно за прилагане във формата на обществена подписка и ангажира най-пряко възможно най-широки кръгове от потенциалните целеви групи на кампанията:

- работници и служители, полагащи нощен труд,
- членове на семействата на нощни работници и служители, и
- представители на социални и здравни организации, движения и идеи;

4) от проблема са засегнати значителни групи от работещи хора, част от които структурирани в добре организирани и обществено разпознаваеми професионални групи:

- здравни работници,
- работници в енергийния сектор,
- индустриални работници;
- работници в сферата на транспорта и съобщенията,
- органи за бързо реагиране при бедствия и аварии;
- военнослужещи и органи по охрана на обществеността;

5) още при обсъжданията през 2006 г. КТ „Подкрепа“ в лицето на избраните от Конфедеративния съвет да защитават позицията на работещите пред Националния съвет за тристранно сътрудничество – **Здравчо Здравчев** (председател на **НФТИНИ**) и **Любка Георгиева** (тогава председател на **СРС-Дупница**) – застъпват искането минималното допълнително възнаграждение за нощен труд да бъде формулирано като процент от минималната работна заплата; което ще обезпечи автоматичното му индексирание с индексирание на минималната работна заплата; което предложение е отхвърлено от всички останали участници в обсъжданията и без никакви аргументи е наложен твърд размер от **0,25** лв.

2. Условия за полагане на нощен труд (и последици от полагането му):

1) системните нарушения, свързани с условията на полагане на нощен труд и неговото заплащане, за които **НФТИНИ** и други синдикални организации сигнализират многократно Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“, често завършващи с

неубедителни резултати от гледна точка на коректното и изчерпателно констатиране и санкциониране на допусканите нарушения;

2) публикувания **Доклад COM(2017)254** на Европейската комисия относно изпълнението от държавите членки на **Директива 2003/88/ЕО** относно някои аспекти на организацията на работното време и констатираните в този Доклад нарушения от страна на Република България досежно работното време (и в частност – досежно полагането на нощен труд);

3) актуалните изследвания и научни публикации (в т.ч. на **Световната здравна организация** и **Световната организация за изследване на рака при ООН**) във връзка с вредното въздействие на нощния труд във физиологичен, здравен, психологически и социален план, сочещи повишен брой вредни фактори и сила на негативно-то им въздействие.

Горните предпоставки са обобщени във въвеждаща презентация, явяваща се основа на решението за организиране на публична пресконференция по темата. Такава е осъществена на **20.04.2018** г. в централата на **КТ „Подкрепа“** в гр. София, с което стартира Кампанията. За първи път в публичното пространство са издигнати исканията на полагащите нощен труд хора за промяна на условията и заплащането на последния.

Стартирана е online и offline подписка с искане допълнителното възнаграждение да бъде увеличено до не по-малко от **0,5%** от Минималната работна заплата за страната за всеки отработен час нощен труд, към която са приложени и подробни мотиви в смисъла на изложените по-горе предпоставки за стартиране на Кампанията.

Пресконференцията предизвиква няколко публични обсъждания на проблема – част от които отразени от масмедиите (радио и телевизионни канали, печатни издания и новинарски web-сайтове).

Отчитайки придобилата публичен характер дейност от Кампанията, организаторите се обръщат към ключови засегнати групи от полагащи нощен труд хора, сред които членовете на **Медицинска федерация** при **КТ „Подкрепа“** и техния председател д-р **Камен Данов** – като засегната страна и като трансмисия към **Българския лекарски съюз** и **Българската асоциация на професионалистите по здравни грижи**; и членовете на **Синдикалната федерация на служителите в МВР** и техния председател **Васил Попов** – също като засегната страна и като трансмисия към **Министерството на вътрешните работи** и **Министерството на финансите** (последното във връзка с бюджетните обвързаности на Фонд „Работна заплата“ в бюджетната сфера).

Първоначалното локализиране на проблема в областта на индустрията, транспорта, здравеопазването и охраната на обществения ред обхваща в следващия етап от Кампанията всичките икономически дейности, в които се полага нощен труд.

Убеждавайки се в широкия обществен отзвук и значимост на Кампанията, организаторите се обръщат към **Фондация „Фридрих Еберт“** – като обществено известен и социално разпознаваем поддръжник на социално значими каузи – която оказва подкрепа за организирането на **Кръгла маса**, на която са поканени за научни изказвания водещи специалисти в областта на проблемите, свързани с нощния труд. Цитираните изказвания надграждат разгледаните по-горе предпоставки и осигуряват необходимата научна база за формулиране конкретните искания на работещите хора във връзка с нощния труд.

Ръководителите на партниращите организации (**КТ „Подкрепа“**, **БЛС**, **БАПЗГ**, **СФСМВР**) потвърждават в своите изказвания и в специално подписано Споразумение своята решимост да отстояват принципните искания, издигнати в кампанията, като застанат зад тях със съвместни действия.

Кръглата маса е документирана с видео-заснемане, като отделните изказвания са обособени във видео-представяния и предоставени за публично ползване. Създаден е youtube-канал за свободен достъп до видео-файловете, online-формуляр за подписване на петицията и facebook-страница за по-нататъшно разпространение на съобщения и формиране на общност около тях. Въпреки усилията на водещите федерации, Кампанията е лишена от поддръжката на web-сайт – което се отбелязва от водещи експерти в областта на маркетинга като съществен пропуск.

Навлизането в летния период налага необходимост в рамките на Кампанията да бъде предизвикана нова информационна вълна – към началото на деловия период, след масовите годишни отпуски. Ефектът от вълната е отчетлив: за изключително кратък период са реализирани хиляди преглеждания на видео-файловете с презентации и изказвания, харесвания, споделяния и ангажирания в социалните мрежи. Подписката е попълнена от близо **100'000** съмишленици.

Съгласно подписаното между партниращите организации Споразумение, **КТ „Подкрепа“** подготвя и внася конкретни предложения за изменение и допълнение на относимото трудово законодателство ведно с мотиви към тях за разглеждане от Комисията по доходи и жизнено равнище при Националния съвет за тристранно сътрудничество.

Отделно от горното, **КТ „Подкрепа“** внася в Министерството на труда и социалната политика Официално запитване относно съответствието на българското трудово законодателство с разпоредбите на **Директива 2003/88/ЕО** относно някои аспекти на организацията на работното време, във връзка с констатираните в **Доклад СОМ(2017)254** относно изпълнението от държавите членки.

Създадена е визуална идентичност на Кампанията – на участниците в преговорите са раздадени бели тениски със син надпис **„НОЩНИЯТ ТРУД Е ЕВТИН АД“**, които са носени на

някои от публичните изяви и заседания за обсъждане предложенията по Кампанията. Изготвен е и дизайн за отпечатване на значка с лого в бял, син и червен цвят със същия слоган, но финансиране за финализиране на инициативата не е отпуснато. Логото е ползвано за оформяне визуалната идентичност на facebook-страницата на Кампанията и приемът му е повече от добър.

В рамките на Комисията по доходи и жизнено равнище предложението на КТ „Подкрепа“ е гледано на три поредни заседания. В отговор на оспорвания от страна на национално представителните работодателски организации е представено експресно европейско изследване за полагането и заплащането на нощния труд в европейските страни (от което е видно, че предложенията на КТ „Подкрепа“ са в унисон с най-широко разпространените тенденции в Европа). Конфедерацията на независимите синдикати в България изразява становище, че на този етап не може да се произнесе дали подкрепя Кампанията и ако „да“ – в какъв вид.

Внесено е алтернативно предложение минималното допълнително възнаграждение за нощен труд, изразено като процент, да бъде обвързано с основната почасова работна заплата (вместо с минималната такава, обявена за страната – като отговор на основни възражения от страна на работодателските организации, които се противопоставят (без аргументи) срещу обвързване на допълнителните плащания с минималната работна заплата).

Срещу никое от предложенията на КТ „Подкрепа“ и мотивите към тях не са изнесени аргументи, но въпреки това предложенията са оставени без подкрепа и без предлагането на насрещни варианти. Министерството на труда и социалната политика цитира получено от Министерството на финансите становище (ограничаващо се до изчисляването на необходимите суми за покриване на исканото увеличение в бюджетния сектор).

Министерството на труда и социалната политика колебливо предлага индексирание на минималното допълнително възнаграждение за нощен труд в порядъка на **0,70-0,80** лв. на отработен час нощен труд (което е пропорционално на увеличението на минималната работна заплата от **180** на **510** лв.). Предложението е отхвърлено от КТ „Подкрепа“ поради принципни съображения – настоява се за обвързване (било с минималната работна заплата, било с основната работна заплата) като процентна величина, която да доведе до автоматично индексирание, успоредно на увеличаване размера на възнагражденията.

От Министерството на труда и социалната политика се получава отговор и на Официалното запитване относно съответствието на българското трудово законодателство с разпоредбите на **Директива 2003/88/ЕО** – в което са допуснати очевидни непълноти и несъответствия. Това провокира КТ „Подкрепа“ да отправи повторно уточняващо запитване с посочени в него конкретни нормативни текстове и съображения – на което отговор все още не е получен. Последният – в зависимост от неговото съдържание – ще определи следващите стъпки на КТ „Подкрепа“ във връзка с отстояване достойните условия и заплащане на нощния труд.

Предвид установените научни факти и широко разпространени практики в европейските държави, организаторите на Кампанията идентифицират необходимост не само за нейното продължаване в посока привеждане условията и заплащането на нощния труд в България на достойни равнища, но така също – задълбочаване на интервенциите и обхващане на редица системно свързани с нощния труд проблеми, сред които:

- въведените в българското трудово законодателство през **2004** г. (в предприсъединителния към **ЕС** период) системи за сумирано изчисляване на работното време (с обхват всички дейности и производства, референтни периоди до 6 месеца и работни сед-

мици до **56** часа и междуседмични почивки от **24** часа – в противоречие с **Директива 2003/88/ЕО**), довели до увеличено натоварване на работещите хора (в т.ч. при полагането нощен труд) и същевременно до намаляване на трудовите им възнаграждения;

- въведеното в българското данъчно и осигурително законодателство като „антикризисни мерки“ през **2007** г. отменяне на необлагаемия подоходен минимум, съчетан с „плоско“ подоходно облагане и „таван“ на осигурителните вноски (концентриращ събираемостта на приходната част на бюджета преди всичко върху нискодоходните слоеве от населението, увеличаващ застрашително социалните неравенства и разслояване на обществото, и декапитализиращ здравната и осигурителната система на страната).

Единодушно сред членовете на **КТ „Подкрепа“** и сред множество експерти в областта на маркетинга Кампанията „За достойни условия и заплащане на нощния труд“ се определя като пример за последователна, задълбочена и добре обмислена интервенция, логично предизвикала широкия си обществен отзвук. Въпреки, че Кампанията все още не е приключила и очакваните от нея резултати все още не са постигнати, може да се каже, че в контекста на оскъдните организационни и медийни ресурси е избран много подходящ подход с висок потенциал за предизвикване на положителни промени.

2. Здравни, социални и психологически аспекти

1. Рисковете за здравето и безопасността при полагане на нощен труд са развити научно и представени на публичните мероприятия във връзка с Кампанията от доц. д-р **Катя Вангелова** към **НЦОЗА**. Като се вземат предвид направените изявления и допълнителни относими проучвания, може да се обобщи, че нощният

труд се обуславя от повишени обществени и социални нужди (медицинско обслужване, транспорт, обществено хранене, търговски дейности, поддържане на реда и сигурността, и др.); непрекъснати процеси и дейности (енергетика, химична, текстилна, добивна и металургична промишленост и др.); икономически аргументи (оптимално използване на производствените мощности, ускоряване възвращаемостта на инвестициите и др.).

Системното полагане на нощен труд води до няколко групи от проблеми:

физиологични:

- нарушения в денонощните ритми,
- влошаване на съня,
- умора,
- и др.;

здравни:

- стомашно-чревни заболявания,
- сърдечносъдови заболявания,
- ендокринни и метаболитни заболявания,
- репродуктивни проблеми,
- хормон-зависими ракови заболявания,
- психологични проблеми,
- и др.;

социални:

- проблеми в семейството,
- обедняване на социалните контакти,
- и др.

Нощният труд, в зависимост от организацията на сменните режими на работа, може да доведе до заболяемост и болестност (влошаване общото здравословно състояние на нацията), честота на отсъствия от работа (допълнително натоварване на здравната система), честота на инциденти и трудови злополуки (допълнително натоварване на здравната и социалната система), текучество на работната сила (депрофесионализация и влошаване качеството на работната сила). Нощният труд в обобщение

води (съгласно последни достижения на медицинската наука) до следните усложнения:

- промени в циркадната система (**доказани**);
- проблеми със съня (**доказани**);
- ендокринни и метаболитни заболявания (**доказани**);
- сърдечно-съдови заболявания (**доказани**);
- злокачествени заболявания (**вероятни**);
- стомашно-чревни заболявания (**доказани**);
- въздействие върху имунната система (**вероятни**);
- репродуктивни проблеми (**вероятни**);
- психологични проблеми (**вероятни**);
- когнитивни проблеми (**вероятни**).

Нормативно установените изисквания към условията на труд са разработвани преди всичко за дневна работа. При полагане на нощен труд те следва да са обект на особено внимание, което обаче не е конкретизирано в достатъчна степен в нормативната уредба (налице са само пожелателни разпоредби, чието заобикаляне е често срещана практика). Дори да отговарят на условията за дневна работа, изискванията към условията на труда често създават риск за здравето и безопасността при нощен труд. От изключително значение са фактори като микроклимата, шума, химическите вредности, осветлението, социално-битовите условия, местата за почивка (или физическа активност) и др.

Нощният труд е признат рисков фактор за здравето на работещите и безопасността на труда. За осигуряване на безопасност на труда по време на нощните смени се препоръчва:

- ограничаване полагането на нощен труд;
- съобразяване на сменните режими на работа с ергономичните препоръки;
- избягване на тежкото физическо натоварване и ръчен труд през нощта;
- намаляване на трудовото натоварване в сравнение с дневните смени;

- избягване на монотонната работа;
- разнообразяване на трудовата дейност;
- изместване на по-опасните и трудни задачи за дневните смени;
- утвърждаване на екипната работа и избягване на работата в изолация през нощта;
- адекватна сигнализация на обектите с лесни за възприемане сигнали, дисплеи или инструкции;
- възможности за комуникация между работещите и с ръководството;
- бързи и лесни процедури за връзка с пожарната и спешната помощ;
- промоция на здравето на работното място;
- засилено трудовомедицинско обслужване на работещите;
- компенсаторни механизми (по-скоро интервенционни, отколкото монетарни);
- и др.

2. Психологическите измерения при полагане на нощен труд са развити научно и представени на публичните мероприятия във връзка с Кампанията от доц. д-р **Славка Калчева** към **БАН**. Като се вземат предвид направените изявления и допълнителни относими проучвания, може да се обобщи, че психологическите измерения на нощния труд включват следните централни измерения:

- семейство;
- мотиви за полагане на такъв труд;
- роля на социалната подкрепа през нощните смени;
- влияние на нощния труд върху когнитивната сфера на човека;
- насилие и конфликти през нощните смени;
- социално функциониране и нощен труд.

Основен мотив за поемане на нощни дежурства освен професионалната реализация е заплащането. Има данни, че в някои браншове по света заплащането достига до **10** пъти повече в сравнение с дневните смени. Американската психологическа асоциация (**APA**) посочва **23**-годишни изследвания на **861'000** американ-

ски полицаи в Ню Йорк от организационния психолог д-р **Джон Виоланти**. При тази извадка се докладват следните оплаквания:

- висок стрес;
- умора;
- нарушения на съня;
- и др.,

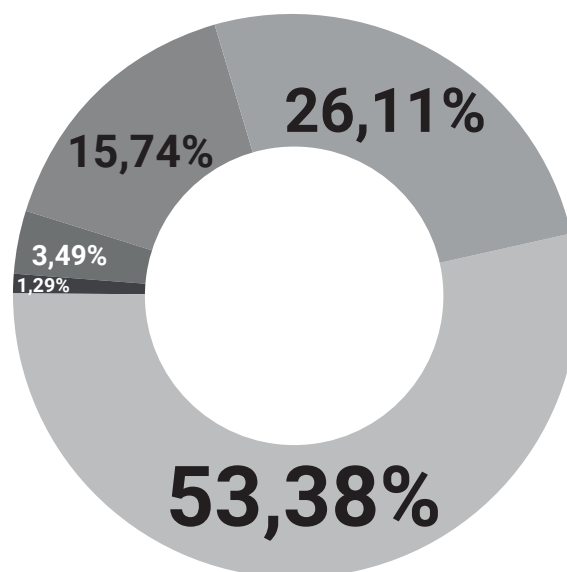
като **40%** от полицаите са посочили, че заплащането е основният мотив за полагането на нощен труд.

Третият вид на конфликта „Работа / семейство“ възниква, когато очакваното като подходящо поведение в семейството (изразителност, емоционална чувствителност) е неподходящо нефункционално в служебните отношения. В семейните отношения най-големи проблеми при полагането на нощен труд се проявяват при работещите жени, които в отделни случаи завършват с развод. Такъв вид конфликти водят до трудности за работещите хора, за техните семейства, за работодателите и за обществото като цяло. Отсъствието на член от семейството в нощните часове нарушава семейното функциониране. Материалните средства не са достатъчна компенсация за липсата от къщи. Нарушава се провеждане на празници, религиозни ритуали, възпитание на децата в семейството (контакт и контрол над децата), нарушават се процесите на детско развитие и привързаност на децата към родителите. Нощните смени оставят трайни неблагоприятни следи във всички възрасти на децата (**Ефект на привързаност на Долби** в най-ранна възраст, трайно недоверие в юношеството и пр.

3. Икономически аспекти

В рамките на кампанията е осъществен преглед на структурата на доходите на българските работници и служители. Икономическите показатели са развити научно и представени на публичните мероприятия във връзка с Кампанията от **Ваня Григорова**, икономически съветник към **КТ „Подкрепа“**. Като се вземат предвид направените изявления и допълнителни

относими проучвания, може да се обобщи, че над **80%** от българите получават месечни възнаграждения до **1'000 лв.**, като същевременно **0,5%** от българите разпределят дивиденди в размер над **7 млрд.** годишно. Тенденцията е неравенствата да се увеличават и това задълбочава социалната алиенация в българското общество. По-конкретно, структура на доходността при българските работници и служители за **2017 г.** (по данни на **НАП**) е следната:



месечен доход до **510 лв.** (**53,38%**);
 месечен доход до **1000 лв.** (**26,11%**);
 месечен доход до **2300 лв.** (**15,74%**);
 месечен доход до **4900 лв.** (**3,49%**);
 месечен доход над **4900 лв.** (**1,29%**).

Едва до **20%** от българските работници и служители заработват достатъчно, за да покрият своите и на семействата си нужди. Тъй като няма достоверни данни, на статистически принцип може да се предположи, че до **80%** от полагащите нощен труд работници и служители са именно такива, които получават доход до и под **1'000 лв.** Същевременно именно тези работници и служители са изложени на най-голямо здравно, социално и психологическо натоварване; и именно те в най-голяма степен се нуждат от здравни, социални и психологически услуги – което натоварва в допълнителна степен здравната система и държавното обществено осигуряване. Независимо от това,

заработката от положен нощен труд за една година не е достатъчна да покрие разходите дори за един ден обещетение поради временна неработоспособност. Може без колебание да се твърди, че чрез полагането на нощен труд и нищожното му заплащане в днешния му вид се осъществява откровено ограбване на системата за социална сигурност – тъй като работниците с най-големи нужди се осигуряват в минимални размери. От тук може да се твърди, че проблемът не е само трудовоправен; не засяга единствено нощните работници и служители и техните семейства, но е относим и към системата за социална сигурност, явяваща се иманентна част от държавността.

Във връзка с горното трябва да се отбележи и абсурдната по своята същност данъчна и осигурителна система в Република България, чиято тежест практически се съсредоточава именно върху най-бедните работници и служители, от които бива събирана преимуществена част от държавния бюджет. Отсъствието на необлагаем минимум, съчетано с „плосък“ данък, минимални осигурителни „прагове“ и максимални осигурителни „тавани“ води до това нискодоходните слоеве от населението да понесат най-голямата тежест на данъчната и осигурителната система – включително за доходи, които никога не са получили и никога няма да получат; обратно, по-високодоходните слоеве от населението дължат осигурителни вноски само за част от своите доходи, което освобождава допълнителен финансов ресурс в тяхна полза. Цитираната диспропорция обаче, макар да засяга отчасти нищожните размери на допълнителните възнаграждения за нощен труд, е тема на отделна кампания, която предстои да бъде стартирана при наличието на благоприятни предпоставки за това.

4. Медийно позициониране на кампанията

В рамките на кампанията са приложени ключови медийни канали и способности за активизиране на общественото внимание и за достигане до възможно най-широка аудитория, за

което значителен принос има Биляна Върбанова, медиен експерт на КТ „Подкрепа“. Това, в допълнение към дадените пресконференции и организирани кръгли маси позволява придаване на национален характер на кампанията (доколкото е възможно в условията на оскъдни ресурси и значително забавяне в логистичното обезпечаване на процесите).

1. Подписка в подкрепа на исканията на Кампанията е организирана като първа и пилотна инициатива в рамките на Кампанията „За достойни условия и заплащане на нощния труд“. Целта е от една страна да бъде привлечено общественото внимание, а от друга – да бъде направен преглед на нагласите в целевите групи.

Offline формуляр на хартия е разпространен в структурите на КТ „Подкрепа“ и в тези на партньорите **БЛС, БАПЗГ** и **СФСМВР**, в които подкрепящите инициативата лица вписват собственоръчно своите имена, месторабота и населено място. В национален мащаб са набрани близо **100'000** подписа, като специални мероприятия за публично оповестяване на подпиката и за привличане вниманието на целевите групи (организиране на пунктове за набиране на подписи, платени публикации, платени активисти и др.) не са осъществявани. Подписката е разпространявана изцяло неформално, „от ръка на ръка“, сред приятели, колеги, членове на близки организации. Това прави събраните подписи особено ценни и изразяващи ясно нагласите в българското общество.

Online формуляр в web-базираната платформа „**Гражданска петиция**“ е пусната на този адрес: <https://grajdanskapeticia.com/pview.aspx/?pi=BG31686> но за разлика от формуляра на хартия не получава широко разпространение – набрани са едва **697** подписа. Причина за това е констатирана на по-късен етап техническа слабост в препратките към платформата: по неустановена до момента причина при избиране на цитираната препратка в адресната лента на браузъра същата се възпроизвежда без наклонената черта след домейна и това води до „несъществу-

ваща страница“. Техническият проблем се възпроизвежда при различни браузъри и различни операционни системи. Въпреки многобройните сигнали на симпатизанти, петицията в електронна среда (поради липса на необходимия ресурс) не е направена по-достъпна и не успява да се развие.

Независимо от настъпилите технически проблеми при петицията в електронна среда, резултатите при тази на хартия доказват потенциала на Кампанията и заедно с това – добрата разпознаваемост и възприемане на поставените цели за достойни условия и заплащане на нощния труд.

2. Facebook-страницата „Нощен труд – достойни условия и заплащане“ е открита на **26.07.2018** г. и оттогава се допълва активно с документи, съобщения и препратки към ресурси във връзка с кампанията. Сред постигнатото въздействие от страницата може да се посочи както следва:

Лого на кампанията „НОЩНИЯТ ТРУД Е ЕВТИН АД“ във facebook с достигнат от **12'256** рецепиенти; ангажирани **2'494** рецепиенти;

Статистика за подходящото разпределение на българските работници във facebook с достигнат от **1'670** рецепиенти; ангажирани **136** рецепиенти;

Анонс към youtube-презентация за европейската практика във facebook с достигнат от **4'259** рецепиенти; ангажирани **611** рецепиенти;

Анотация за основните искания на Кампанията във facebook с достигнат от **959** рецепиенти; ангажирани **169** рецепиенти;

Анотация за основните мотиви на Кампанията във facebook с достигнат от **1'168** рецепиенти; ангажирани **151** рецепиенти;

Анонс към youtube-презентация за напредъка на кампанията във facebook с достигнат от **1'034** рецепиенти; ангажирани **155** рецепиенти;

Научна публикация „Сте сът пряко влияе върху мозъчната функция“ във facebook с достигнат от **2'984** рецепиенти; ангажирани **270** рецепиенти;

Репортаж от Втората кръгла маса по Кампанията във facebook с достигнат от **2'723** рецепиенти; ангажирани **373** рецепиенти;

Анонс за внасяне в МТСП на предложенията на Кампанията във facebook с достигнат от **4'645** рецепиенти; ангажирани **953** рецепиенти;

Научна публикация „Нощните смени отключват дълъг списък с болести“ във facebook с достигнат от **28'801** рецепиенти; ангажирани **4'128** рецепиенти;

Анонс към youtube-презентация за мотивите на кампанията във facebook с достигнат от **8'291** рецепиенти; ангажирани **248** рецепиенти;

Анонс към youtube-презентация на официалното откриване на кампанията във facebook с достигнат от **5'758** рецепиенти; ангажирани **197** рецепиенти;

3. Youtube-каналът „Кампания нощен труд“ е открит на **12.07.2018** г. и оттогава се допълва активно с видео-презентации, проследяващи ключови изказвания от публичните събития, провеждани във връзка с кампанията. Сред постигнатото въздействие от канала може да се посочи както следва:

реализирани **14** видео-презентации –

Официално откриване на Кампанията (инж. **Димитър Манолов**, КТ „Подкрепа“),

За демокрация и социална справедливост (**Хелене Кортлендер**, Фондация „Фридрих Еберт“),

Основания на кампанията (инж. **Здравчо Здравчев**, КТ „Подкрепа“),

Конфедерация на труда „Подкрепа“ (инж. **Здравчо Здравчев**, КТ „Подкрепа“),

Риск за здравето и безопасността (доц. д-р **Катя Вангелова**, НЦОЗА),
 Психологически измерения (гл.ас. д-р **Стойка Калчева**, БАН),
 Правни аспекти (адв. **Адриан Илиев**, КТ „Подкрепа“),
 Лекарите подкрепят Кампанията (д-р **Стоян Борисов**, БЛС),
 Медицинските специалисти подкрепят Кампанията (**Милка Василева**, БАПЗГ),
 Полицаяте подкрепят Кампанията (**Валентин Попов**, СФСМВР),
 Гледната точка на работодателите (доц. д-р **Евгени Евгениев**, УНСС),
 Гледната точка на държавата (**Калина Петкова**, МТСП),
 Официално откриване на Втората кръгла маса (инж. **Димитър Манолов**, КТ „Подкрепа“), и
 Основни искания на Кампанията (инж. **Здравчо Здравчев**, КТ „Подкрепа“);

с реализирани общо **2'795** преглеждания.

4. Реализирани са многобройни медийни отразявания (по инициатива на самите медии) на различни аспекти и моменти от Кампанията, вкл. в медии с най-разнородна насоченост и политика:

„Нощният труд – недостойно заплатен, време е за промяна“
 (Baricada.org, 20.04.2018 г.);

„Цената на нощния труд – по-висока, настоява синдикат“
 (Dnes.bg, 20.04.2018 г.);

„0,25 ст. за час нощен труд. Кога ще се промени това?“
 (Dnes.bg, 06.07.2018 г.);

„КТ „Подкрепа“ започва дебат за повишаване на цената на нощния труд“
 (24 часа.bg, 19.06.2018);

„КТ „Подкрепа“ търси подкрепа за повишаване на цената на нощния труд“
 (Investor.bg, 19.06.2018);

„КТ „Подкрепа“ търси подкрепа за повишаване на цената на нощния труд“
 (сп. Мениджър, 19.06.2018)

„Експерти се обявиха за повишаване на възнаграждението за нощния труд“
 (24 часа.bg, 20.06.2018);

„КТ „Подкрепа“ подготвя законодателни промени за нощния труд“
 (Actualno.com, 20.06.2018);

„КТ „Подкрепа“ иска нощният труд да се плаща по 2,55 лв. на час“
 (Expert.bg, 20.06.2018);

„Синдикатите поставиха темата за увеличение на заплащането за нощен труд“
 (Investor.bg, 20.06.2018);

„Десетократно повишение в заплащането на нощния труд поиска „Подкрепа“
 (Mediapool.bg, 20.06.2018);

„Нощният труд – евтин ад! „Подкрепа“ иска да е по-скъп“
 (Dnes.bg, 22.10.2018 г.);

„Добавката за нощен труд не стига и за билетче“
 (Baricada.org, 30.10.2018 г.);

„Идват ли промени за нощния труд у нас?“
 (Blitz.bg, 30.10.2018 г.);

„Синдикати, работодатели и правителството: Нощният труд е вреден и трябва да се ограничи“
 (bTV, 30.10.2018 г.);

„Експерти се обявиха за ограничаване на нощния труд“
 (Financebg.com, 30.10.2018 г.);

„400'000 българи в ада на нощния труд“
 (Frognews.bg, 30.10.2018 г.);

„КТ „Подкрепа“: 400'000 българи са в евтиния ад на нощния труд“
 (Novini.bg, 30.10.2018 г.);

„Продължава кампанията на КТ „Подкрепа“ за промяна в заплащането на нощния труд“ (Topnovini.bg, 30.10.2018 г.);

„КТ „Подкрепа“: Заплащането за нощен труд да стане 2,55 лв. на час“ (в. Банкеръ, 30.10.2018 г.);

„Продължава кампанията на КТ „Подкрепа“ за промяна в заплащането на нощния труд“ (БНТ, 30.10.2018 г.);

„Над 400 000 българи полагат нощен труд“ (в. Дума, 30.10.2018 г.);

„КТ „Подкрепа“: 400 000 работница са в евтиния ад на нощния труд“ (Канал 3, 30.10.2018 г.);

„Синдикатите искат промени в нощния труд“ (Нова телевизия, 30.10.2018 г.);

„Как да се заплаща нощният труд – работодатели и синдикати в спор по темата“ (БНТ, 01.11.2018 г.);

„Нощният труд може да е ад на едно или друго място, но в никакъв случай не е евтин“ (News.bg, 02.11.2018 г.);

„За“ и „Против“ по-високото заплащане на нощния труд“ (Нова телевизия, 04.11.2018 г.);

Широкото отразяване на Кампанията от различни по своя характер и медийна политика източници (в т.ч. и „контра“ публикации като „Нощният труд може да е ад на едно или друго място, но в никакъв случай не е евтин“ от **02.11.2018** г. на д-р **Теодор Дечев (АИКБ)** с обширни и откровено неистинни твърдения); разкриват голямата обществена значимост на Кампанията и обществения интерес към нейните цели.

5. Преглед на европейската практика

Експресно европейско изследване, осъществено в рамките на Кампанията, установява водещите практики в съответните държави във връзка с нормативното уреждане на условията за полагане и заплащането на нощния труд. В хода на изследването (осъществено с експертното съдействие на Международния отдел при КТ „Подкрепа“ и по-специално – конфедералния секретар **Веселин Митов** и главния експерт **Веселина Старчева**) са установени следните основни моменти:

в **Белгия** полагането на нощен труд се урежда в рамките на колективното договаряне и чрез национални споразумения, с отчитане на индекса на потребителските цени, като средният размер на минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **50%** от основната работна заплата;

във **Великобритания** полагането на нощен труд се урежда в рамките на индивидуалното договаряне, като се отчитат редица здравни ограничения

в **Италия** полагането на нощен труд се урежда със закон и минималният размер на минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **10%** от основната работна заплата;

в **Ирландия** полагането на нощен труд се урежда със закон, като се отчитат редица здравни ограничения;

в **Испания** полагането на нощен труд се урежда в рамките на колективното договаряне, като средният размер на минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **25-30%** от основната работна заплата;

в **Кипър** полагането на нощен труд се урежда със секторни споразумения, като средният размер на минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **15-20%** от основната работна заплата;

в **Латвия** полагането на нощен труд се урежда със закон, като минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **50%** от основната работна заплата;

в **Литва** полагането на нощен труд се урежда със закон, като минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **50%** от основната работна заплата;

в **Лихтенщайн** полагането на нощен труд се урежда със закон, като минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **25%** от основната работна заплата и е наложена обичайната практика да се предоставя удължена почивка;

в **Малта** полагането на нощен труд се урежда в рамките на колективното договаряне, като средният размер на минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **25%** от основната работна заплата;

в **Норвегия** полагането на нощен труд се урежда със секторни споразумения, като се предоставя удължена почивка, допълнително възнаграждение и разместване на смени и длъжности с цел редуциране количеството положен нощен труд;

в **Полша** полагането на нощен труд се урежда със закон, като минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **20%** от минималната работна заплата за страната;

в **Португалия** полагането на нощен труд се урежда със закон, като минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **25%** от основната работна заплата;

в **Румъния** полагането на нощен труд се урежда със закон, като минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **30%** от основната работна заплата;

в **Сан Марино** полагането на нощен труд се урежда със закон, като минималното допълнително възнаграждение за нощен

труд е **25%** от основната работна заплата (или **50%** при полагане на извънреден труд);

в **Словакия** полагането на нощен труд се урежда със закон, като минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **40%** от основната работна заплата (или **50%** при полагане на рисков труд);

в **Сърбия** полагането на нощен труд се урежда със закон, като минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **26%** от основната работна заплата;

в **Турция** полагането на нощен труд се урежда със закон, като се предоставя удължена почивка;

във **Франция** полагането на нощен труд се урежда със закон, като се предоставя удължена почивка, а в рамките на индивидуалното и колективното договаряне, и чрез секторни споразумения могат да се предоставят допълнителни придобивки;

във **Финландия** полагането на нощен труд се урежда в рамките на колективното договаряне и чрез секторни споразумения, като се предоставя удължена почивка и допълнително възнаграждение;

в **Хърватия** полагането на нощен труд се урежда със закон, като се предоставя допълнително възнаграждение, а в рамките на индивидуалното и колективното договаряне могат да се предоставят допълнителни придобивки;

в **Черна гора** полагането на нощен труд се урежда с национални споразумения, като средният размер на минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **40%** от основната работна заплата;

в **Чехия** полагането на нощен труд се урежда със закон, като минималното допълнително възнаграждение за нощен труд е **10%** от основната работна заплата (или **20%** в публичния сектор);

в **Швеция** полагането на нощен труд се урежда със закон, като е ограничено до технологично непрекъсваеми дейности.

От прегледа на горните данни се установява, че преобладаващата практика в Европа (и в частност – в **ЕС**) е определянето (най-често със закон) на минимално допълнително възнаграждение за нощен труд като процент от основната работна заплата. В този смисъл може да се твърди, че поставените цели на Кампанията са напълно в съответствие с преобладаващите европейски практики.

6. Документи във връзка с направените искания

В рамките на Кампанията са генерирани документи, осигуряващи прозрачност и стабилност на действията, и враждане на същите в рамките на установените процедури за осъществяване на заложените цели. Това позволява кампанията да придобие конкретен, формален израз в контекста на обвързващи заинтересуваните институции процедури и да спомогне за ангажиране на тяхната отговорност към издигнатите искания.

1. Подготвена е offline подписка на хартия, в която гражданите да могат да подкрепят Кампанията, с отчетани на всяка страница издигнатите цели и искания:

ПОДКРЕПЯМ КАМПАНИЯТА НА КТ „ПОДКРЕПА“ ЗА „ДОСТОЙНИ УСЛОВИЯ И ЗАПЛАЩАНЕ НА НОЩНИЯ ТРУД“, В ТОВА ЧИСЛО – УВЕЛИЧЕНИЕ НА ДОПЪЛНИТЕЛНОТО ЗАПЛАЩАНЕ ЗА НОЩЕН ТРУД (ДЗНТ) КАТО % ОТ МИН. РАБОТНА ЗА-

ПЛАТА ЗА СТРАНАТА – НЕ ПО-МАЛКО ОТ 0,5% ОТ НЕЯ ЗА ЕДИН ЧАС НОЩЕН ТРУД И МОТИВИТЕ ЗА ТОВА УВЕЛИЧЕНИЕ. Мотиви: **1. Финансово-икономически:** С настоящия принцип за определяне на ДЗНТ не се отразява динамиката в заплащането на труда – настоящата му стойност от **0,25 лв. на час** е определена през **2017 г.!!!** при мин. РЗ за страната от 180 лв. и понастоящем (2018 г. при РЗ от 510 лв.) не е в състояние да изплати за една нощна смяна дори транспортните разходи за отиване и връщане от работа, **а камо ли да послужи за възстановяване и обезщетение на този особено вреден за организма труд;** **2. Здравословни:** Извършените многобройни изследвания на полагащи нощен труд установяват: **увеличение риска на заболяванията:** 40% на сърдечно-съдовата система, три пъти на рак на простатата, 30% на рак на гърдата, 40% на рак на белия дроб и на пикочния мехур; депресии, диабет и метаболни. **3. Социални** – проблеми в семейството, социална изолация и като следствие заедно с репродуктивните – демографски проблеми.

Под така формулираните искания са се подписали близо **100'000** души, които вписват своите имена, месторабота, населено място и саморъчен подпис. Високият брой подкрепили подписката идва да покаже не само високата разпознаваемост на издигнатите от кампанията цели, но така също значителния организационен ресурс, който осигуряват партниращите организации.

2. Подготвено е Споразумение между партниращите организации в Кампанията за общи действия, насочени към постигане на нейните цели.

СПОРАЗУМЕНИЕ

Днес, **20.06.2018** г. в гр. София, долуподписаните:

Димитър Манолов, президент
Конфедерация на труда „Подкрепа“

Васил Попов, председател
Управителен съвет на Синдикална федерация на служителите в МВР

д-р Иван Маджаров, председател
Управителен съвет на Български лекарски съюз

Милка Василева, председател
Българска асоциация на професионалистите по здравни грижи

като отчитаме вредността на нощния труд и обидно ниската стойност на заплащането му;

като вземаме предвид влошената демографска картина в страната;

и като отчитаме липсата на нормотворческа инициатива от **2007** година за промяна на относителната уредба – въпреки настъпилите значителни икономически промени,

з а я в я в а м е

решимостта си да работим за актуализиране на трудовото законодателство, относимо към уредбата и заплащането на нощния труд, за закрила на работещите от вредните въздействия на нощния труд и за достойното му заплащане, адекватно на полагането му във време, определено от природата за почивка.

Водени от тази своя решимост,

п р и с т ъ п в а м е

към организирането на петиция и информационна кампания, и предизвикване на обществен дебат, който целим да завършим с адекватни промени в българското трудово законодателство, насочени към ограничаване и достойно заплащане на нощния труд.

Във връзка с горното всеки от подписаните представители на споразумяващите се организации ще предприеме необходимите действия по предлагане на настоящото Споразумение за утвърждаването му от компетентните органи на съответната организация съгласно нейните вътрешни устройствени актове. Актът по утвърждаването става неделима част от Споразумението и присвоява на съответната организация статут на Участваща организация, която съвместно с останалите Участващи организации ще работи за осъществяване на изложените по-горе намерения.

Д. Манолов
КТ „Подкрепа“

В. Попов
УС СФС МВР

И. Маджаров
УС БЛС

М. Василева
БАПЗГ

Цитираното споразумение е подписано публично, пред представители на заинтересуваните страни и журналисти, и е огласено чрез мезийните канали на партниращите организации.

3. Внесено е Предложение за включване в Дневния ред на Постоянна комисия „Доходи и жизнено равнище“ при Националния съвет за тристранно сътрудничество на точка относно заплащането на нощния труд. Предло-

жението е изготвено в изпълнение на цитираното по-горе Споразумение и е насочено към поставяне на обсъждане на исканията, издигнати от Кампанията. Към Предложението са приложени и подробни мотиви, обосноваващи нормативните основания за внасянето на подобно предложение, научни аргументи, съображения от практиката на Европейската комисия, статистически и социално-икономически съображения.

ДО **Валери Симеонов, председател
НАЦИОНАЛЕН СЪВЕТ ЗА
ТРИСТРАННО СЪТРУДНИЧЕСТВО
гр. София 1594, бул. Дондуков №1**

КОПИЕ **Бисер Петков, министър
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА
И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
София 1051, ул. Триадица №2**

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

ОТ **Димитър Манолов, президент
КОНФЕДЕРАЦИЯ НА ТРУДА „ПОДКРЕПА“
гр. София 1000, ул. Ангел Кънчев №2**

ОТНОСНО **Включване в Дневния ред на Постоянна комисия
„Доходи и жизнено равнище“ на точка относно
заплащането на нощния труд**

Уважаеми Г-дин ПРЕДСЕДАТЕЛ,

Като отчитаме обстоятелството, че размерът на минималното допълнително възнаграждение за всеки отработен час нощен труд (в размер **0,25 лв.**) е определено в чл. 8 от **НСОРЗ** (приета с **ПМС №4** от **17.01.2007 г.**, обн. **ДВ** бр. 9 от **2007 г.** и в сила от **01.07.2007 г.**);

като вземаме предвид обстоятелството, че към него ден определената **МРЗ** за страната е била в размер **180 лв.** (определена с **ПМС №324** от **06.12.2006 г.**, обн. в **ДВ**, бр. 101 от **2006 г.**);

като съобразяваме, че **МРЗ** за страната представлява нормативно установената минимално допустимост стойност на труда;

като отчитаме обстоятелството, че към днешна дата определената **МРЗ** за страната е в размер **510 лв.** (определена с **ПМС №316** от **01.01.2018 г.**, обн. в **ДВ**, бр. 102 от **2017 г.**), което представлява **283%** увеличение на определената **МРЗ** за страната и съответстващо „обезценяване“ на нощния труд;

като вземаме предвид прогласените в **Преамбюла на Конституцията** ценности (достойнство и сигурност на личността; социална държава), и прогласените в чл. **16**, чл. **48**, ал. **5**, чл. **52**, ал. **3**, хипотеза **първа** от **Конституцията** основни конституционни принципи;

като отчитаме резултатите от **Националната кампания „За достойни условия и заплащане на нощния труд“**, организирана от **Конфедерация на труда „Подкрепа“** и осъществена съвместно с **Българския лекарски съюз, Българската асоциация на професионалитите по здравни грижи и Синдикалната федерация на служителите в МВР**, в т.ч.:

- научните констатации на **доц. д-р Катя Вангелова** от **НЦОЗА**, специалист в областта на рисковете за здравето и безопасността при полагане на труд, в т.ч. нощен,
- научните констатации на **доц. д-р Евгени Евгениев** от **УНСС**, специалист в областта на икономиката на труда и управлението на персонала;
- научните констатации на **гл.ас. д-р Стойка Калчева** от **БАН**, специалист в областта на психологическите проблеми в т.ч. при и по повод полагането на труд –

всичките представени на **Кръгла маса** от **20.06.2018** г. с предоставени за свободно ползване записи от презентациите на адрес: <https://www.youtube.com/watch?v=9BYhLg-6Hcs>;

които констатации се потвърждават¹ от Световната здравна организация, Международната агенция за изследване на рака, Съда на Европейския съюз (напр. Решението от **12.11.1996** г. по дело **№С-84/94** и др.);

като съобразяваме целите и задачите по чл. **3**, т.т. **1, 2 и 7**, във вр. с чл. **4**, т. **1, 4, 5, 10, 15, 17** и **18** от **Устава на КТ „Подкрепа“**;

и като вземаме предвид прогласените в чл. **2** и сл. от **КТ** принципи на тристранното сътрудничество и социалния диалог,

предлагаме

на осн. чл. **14**, ал. **2** във вр. с ал. **1** от **ПОДСТС** да разпоредите **да бъде включена** в Дневния ред на Постоянната комисия по чл. **6**, ал. **1**, т. **1** от **ПОДСТС „Доходи и жизнено равнище“** (или друга посочена от Вас ресорна комисия) точка със следното съдържание:

„Актуализиране на минималния размер на допълнителното трудово възнаграждение по чл. 8 от НСОРЗ“

за разглеждане и изготвяне на становище по реда на чл. **14**, ал. **1** от **ПОДСТС** относно предложението на **КТ „Подкрепа“** в чл. **8** от **НСОРЗ** изразът **„0,25 лв“** да бъде заменен от израза **„0,5 на сто от минималната работна заплата за страната“**.

За Ваше и на Постоянната комисия улеснение представяме и молим да приемете в подкрепа на горното предложение следните

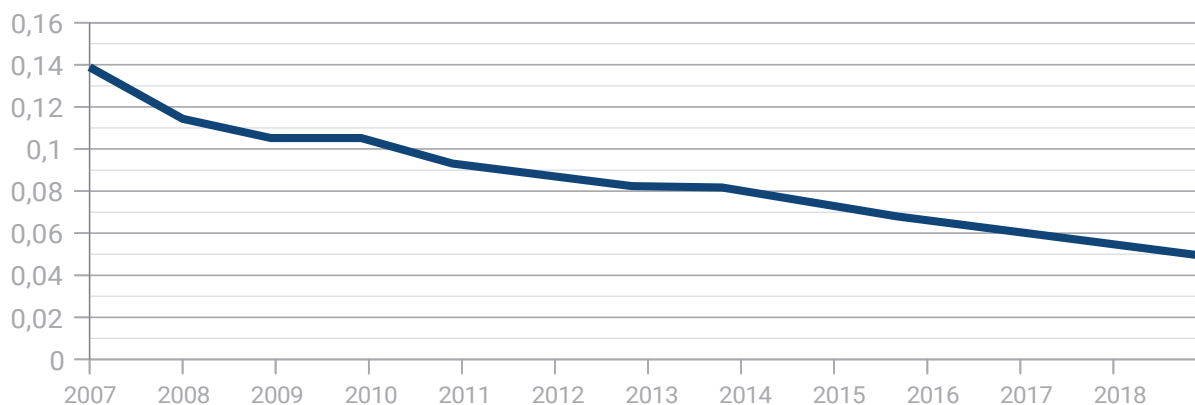
1. в тази връзка вж. също: Blair A, Demers P, Hansen J, Pukkala E, Levi F, Brock T et al, **Carcinogenicity of shift-work, painting, and firefighting**, 2007, 8, 1065-66; Takala **J. Work-related Cancer in EU**, ETUI Forum, Brussels, 16.12.2016; David Ansiau, Jean-Claude Marquié, Philip Tucker, Simon Folkard, **Longitudinal study of the effects of shift work on health: Analyses of VISAT (ageing, health and work)**, data Report submitted to the IOSH Research Committee, 2016; Assessment of the health risks for professionals exposed to atypical working hours, especially night work ANSES opinion, Collective expert report, Scientific Edition, May 2016; и др.

МОТИВИ

Настоящата редакция на чл. 8 от Наредбата за структура и организация на работната заплата:

„За всеки отработен нощен час или за част от него между **22:00 ч.** и **06:00 ч.** на работниците и служителите се заплаща допълнително трудово възнаграждение за нощен труд в размер не по-малък от **0,25 лв.**“

е утвърдена в началото на **2007 г.** (със самото приемане на **НСОРЗ**). Към онзи момент Минималната работна заплата за страната е **180 лв** и това определя минималния размер на допълнителното трудово възнаграждение за всеки отработен час нощен труд като **~0,14%** от **МРЗ**. С икономическото развитие на страната ни бяха преодолени редица кризи, което се отразява в поэтапното увеличаване на **МРЗ** до **510 лв** – съответстващи съгласно нормативно признатата минимална стойност на труда в Република България. Успоредно с това обаче минималният размер на допълнителното трудово възнаграждение за всеки отработен час нощен труд, определено в твърда сума, не се е променило и това вече повече от **10** години обезценява нощния труд – достигайки днес до **~0,05%** от **МРЗ**.



При пълна натовареност от **7** работни часа нощен труд дължимото допълнително възнаграждение достига **1,75 лв**, което в днешните икономически условия не може да покрие дори транспортните разходи на работника или служителя – който в повечето случаи се налага да се придвижва с по-скъп нощен транспорт. Не може и дума да става за някаква адекватна компенсация на необходимостта да бъде полаган труд във време, което природата е отредила за почивка – ведно с всичките доказани от науката и практиката негативни последици за човешката физиология, здраве, социален интегритет. Тази обидно ниска стойност мотивира много недобросъвестни работодатели да въвеждат трисменен режим на работа и да преминават към сумирано изчисляване на работното време, без оглед на това, че естеството на производството не изисква установяване на непрекъснат работен цикъл. Вместо да бъдат разкривани нови работни места, едни и същи машини и съоръжения се включват в денонощен режим на работа, което спестява необходимостта от инвестиции и прехвърля тежестта на бизнеса върху работниците и служителите – защото трудът е евтин и съответният работодател няма да поеме никаква отговорност за вредното въздействие, на което с нарушаване на биологичния ритъм се подлага човешкият организъм.

Нощният труд е оправдан преди всичко тогава, когато производството не може да бъде прекъсвано – било поради технологични особености (металургия, енергетика, стъklarство), било

поради надделяващ обществен интерес (здравеопазване, комуникация, транспорт, сигурност). Не може обаче да бъде оправдано откъсването на работещите хора от нормалния биологичен цикъл в интерес на индустриалния цикъл, когато това се извършва единствено за да бъдат редуцирани необходимите инвестиции за разкриване на допълнителни работни места и за да бъдат максимизирани печалбите. Ето защо в повечето развити европейски държави нощният труд се оценява скъпо – за да бъде полаган само там, където това е наистина необходимо и неизбежно. Осигуряването на достойно допълнително възнаграждение за нощен труд – не на последно място – способства за повишаване качеството на живот и редуциране (поне частично) на неблагоприятните последици, на които е изложен организъмът при нарушаване на неговия естествен биологичен цикъл.

Предложеното изменение на **НСОРЗ** е в съответствие с относимото българско и европейско законодателство. Съгласно чл. 1, ал. 3 от **КТ**, сред целите на Кодекса на труда е да осигури „справедливи и достойни условия на труд“ (между които условия без съмнение можем да посочим възнаграждението, явяващо се като едно от основните условия на трудовото правоотношение). В унисон е и с протичащия към момента дебат, породен от Европейската комисия за създаването на Европейски орган по труда с общоевропейска компетентност относно социалната сигурност и закрила на работниците и служителите. Отчита също и разпоредбите на **Директива 2003/88/ЕО** от **04.11.2003** г. относно някои аспекти на организацията на работното време (всички срокове за дерогации по която са изтекли и следователно тя намира пряко приложение в онези си части, които не са транспонирани в достатъчна степен). И не на последно място – предложението е в унисон с **Конвенция №171 на МОТ** от **1990** г. относно нощния труд (например чл. 8, изискващ съобразено със спецификите на нощния труд възнаграждаване), която Конвенция за общо съжаление продължава да не е ратифицирана от нашата страна.

03.10.2018 г.
гр. София

С УВАЖЕНИЕ:

Димитър Манолов, президент
КТ „Подкрепа“

Цитираното Предложение е уважено много бързо и включено за разглеждане в следващото заседание на Постоянната комисия „Доходи и жизнено равнище“ при Националния съвет за тристранно сътрудничество. Сред национално представителните организации на работодателите надделява становището, че „не са готови да разгледат предложението“ (въпреки, че предложението е сведено до промяната на една фраза в чл. 8 от Наредбата за структура и организация на работната заплата). Единственият аргумент „по същество“ е, че така формулираното предложение „не отговаряло на европейската практика“ – което е повод за осъществяването на цитираното по-горе Експресно европейско изследване).

4. Внесени са Предложения за изменение и допълване на трудовото законодателство във връзка с допълнителните възнаграждения за нощен труд с оглед представянето на цялостната позиция на партниращите в Кампанията организации относно Наредбата за структура и организация на работната заплата и Кодекса на труда (въпреки, че на този етап се разработва първа фаза, в която е атакувана единствено Наредбата – с оглед липсата на законодателна инициатива у социалните партньори досежно предлагането на законодателни изменения и допълнения).

ПРЕДЛОЖЕНИЯ на КТ „Подкрепа“

за изменение и допълване на трудовото законодателство
във връзка с допълнителните възнаграждения за нощен труд

Наредба за структура и организация на работната заплата

Чл. 8. За всеки отработен нощен час или за част от него между **22:00 ч. и 06:00 ч.** на работниците и служителите се заплаща допълнително трудово възнаграждение за нощен труд в размер не по-малък от **0,5** на сто от основната работна заплата.

Кодекс на труда

Чл. 140. (1) Нормалната продължителност на седмичното работно време през нощта при **5-дневна работна седмица** е до **14** часа. Нормалната продължителност на работното време през нощта при **5-дневна работна седмица** е до **7** часа.

Чл. 140. (4) Нощният труд е забранен за:

(...)

- б.** производства и дейности, които не са технологично непрекъсваеми и естеството им не налага да бъдат осъществявани през нощта.

МОТИВИ

Предложените изменения и допълнения в трудовото законодателство отразяват икономическите реалности в страната и изключително вредното въздействие, което нощният труд оказва върху здравето на работниците и служителите. Като средства за възстановяване на работната сила и за посрещане личните на работника или служителя и тези на близките му нужди, допълнителното възнаграждение за нощен труд трябва да съответства както на рисковете за здравето, от които е съпътстван, така и на тежестите за Държавното обществено осигуряване, до което достигат нищожни допълнителни средства, но значителна тежест от увеличения травматизъм и заболяемост. Тъкмо заради последното полагането на нощен труд трябва да бъде ограничено до степен, която не позволява човешкият живот и здраве да бъдат „продавани“ „евтино“, за сметка на откриването на допълнителни работни места и установяването на нормален режим на работа. Ето защо намирам момента, в който формулираната през **2007 г.** брутна „цена“ от **0,25 лв.** за отработен час нощен труд се е обезценила с **283%** спрямо минималната работна заплата за страната, за пределно търпимият, в който да бъде поправена тази въпиюща несправедливост спрямо хората на труда.

22.10.2018 г.
гр. София

С УВАЖЕНИЕ:

Димитър Манолов, президент
КТ „Подкрепа“

Цитираните предложения за изменение и допълване на относимото българско трудово законодателство са в пълно съответствие с установените трудовоправни стандарти в ЕС.

5. Внесени са Алтернативни предложения, в отговор на основното възражение на национално представителните организации на работодателите – че допълнителното възнаграждение за нощен труд не следвало да се обвързва като процент от минималната работна заплата (възражението не е под-

крепено с нито един конкретен аргумент). Въпреки всичко, в отговор на това възражение е предложено (като алтернативна възможност) допълнителното възнаграждение за нощен труд да бъде обвързано като процент от основната работна заплата – стига да има възможност за обсъждане на основното предложение допълнителното възнаграждение да бъде процентна функция, а не твърдо число, както е било досега (което ще доведе до автоматични индексации за в бъдеще).

АЛТЕРНАТИВНИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ на КТ „Подкрепа“ в партньорство с БЛС, БАПЗГ и СФСМВР

Като отчитаме основните възражения на национално представените работодателски организации срещу обвързване на допълнителното възнаграждение за нощен труд с минималната работна заплата за страната, предлагаме да бъде възприета утвърдената практика в повечето европейски страни (сред които **Белгия, Италия, Испания, Кипър, Латвия, Литва, Лихтенщайн, Малта, Португалия, Румъния, Сан Марино, Словакия, Сърбия, Черна гора, Чехия**) за обвързване на това възнаграждение с основната работна заплата, от която да се явява като определен процент.

Наредба за структура и организация на работната заплата (НСОРЗ)

Чл. 8. За всеки отработен нощен час или за част от него между **22:00 ч. и 06:00 ч.** на работниците и служителите се заплаща допълнително трудово възнаграждение за нощен труд в размер, не по-малък от **0,5** на сто от основната работна заплата.

Като отчитаме изключително вредното въздействие на нощния труд за здравето на трудещите се и произтичащото от това увеличено натоварване на здравната система и държавното обществено осигуряване, отново в съответствие с утвърдената практика в повечето европейски страни (сред които **Белгия, Великобритания, Ирландия, Лихтенщайн, Норвегия, Турция, Франция, Финландия, Швеция**) предлагаме да бъдат възприети мерки за ограничаване допустимата времева интензивност на нощния труд и същият да бъде забранен за осъществяване в производства и дейности, естеството на които не налага да бъдат осъществявани (и) през нощта.

Кодекс на труда (КТ)

Чл. 140. (1) Нормалната продължителност на седмичното работно време през нощта при **5-дневна работна седмица** е до **21** часа. Нормалната продължителност на работното време през нощта при **5-дневна работна седмица** е до **7** часа.

Чл. 140. (4) Нощният труд е забранен за:

(...)

6. производства и дейности, които не са технологично непрекъсваеми и естеството им не налага да бъдат осъществявани през нощта.

С допълнителното възнаграждение, дължимо за една нощна смяна, не може да се купи дори 1 билет за столичния градски транспорт, а годишният принос от това възнаграждение към държавното обществено осигуряване покрива едва половината от обезщетението за 1 болничен ден. Спуснатата през 2007 г. стойност от **0,25 лв.** не почива на никакви аргументи и не отчита по никакъв начин сериозното натоварване за здравето и за осигурителната система, което произтича от нощния труд.

22.10.2018 г.
гр. София

С УВАЖЕНИЕ:

Димитър Манолов, президент
КТ „Подкрепа“

Конфедерацията на независимите синдикати в България изразява принципно съгласие с исканията, издигнати с Кампанията. Въпреки липсата на каквито и да било конкретни аргументи „против“, национално представителните организации на работодателите отказват да се произнесат по така формулираните предложения и гласуват „въздържали се“. На този етап предложенията на партниращите организации остават неподкрепени.

6. Изготвено е Лого на Кампанията със слогана „НОЩНИЯТ ТРУД Е ЕВТИН АД“, оформено в кръг със син, бял и червен цвят и е предложено отпечатването му като значка, която да се раздаде на активисти с цел популяризиране на Кампанията.

Предложението е отклонено с твърдението, че подобно популяризиране „не е необходимо“ и ресурс за отпечатване на значката не е осигурен. Логото се разпространява само в електронен вид, в тесните рамки на организаторите на Кампанията.

7. Междувременно е отправено Запитване относно приложимостта на Директива 2003/88/ЕО към българското трудово законодателство, на което се иска отговор от Министерството на труда и социалната политика за това съответства ли българската нормативна уредба на европейските изисквания.



ДО **Бисер Петков, министър**
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА
И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
София 1051, ул. Триадица №2

ЗАПИТВАНЕ

ОТ **Димитър Манолов, президент**
КОНФЕДЕРАЦИЯ НА ТРУДА „ПОДКРЕПА“
гр. София 1000, ул. Ангел Кънчев №2

ОТНОСНО **приложимост на Директива 2003/88/ЕО**

Уважаеми Г-дин МИНИСТЪР,

Директива 2003/88/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от **04.11.2003** г. относно някои аспекти на организацията на работното време е транспонирана в българското законодателство и **последните възможни срокове за прилагане на различните допустими дерогации са изтекли на 01.08.2012** г. В тази връзка молим на осн. чл. **4**, т.т. **15, 23** и **26** във вр. с чл. **5**, т. **5** от Устройствения правилник на **МТСП** да ни даде **указания** в качеството ни на национално представителна организация на работниците и служителите относно приложимостта на **Директива 2003/88/ЕО** в контекста на онези части от относимото българско трудово законодателство, които ѝ противоречат (които предвиждат по-неблагоприятен за работниците и служителите режим на труд и почивка).

Например чл. **6**, б. „**б**“ от **Директивата** предвижда средната седмична продължителност на работното време (в това число и на извънредния труд) **да не надвишава 48 часа седмично**, докато чл. **142**, ал. **4** от **КТ** допуска **продължителност до 56 часа**. Друг пример – чл. **16**, б. „**б**“ във вр. с чл. **6** от **Директивата** ограничава периодите за сумирано изчисляване на работното време **до 4 месеца**, докато чл. **142**, ал. **2** от **КТ** допуска периоди **до 6 месеца**. Още един пример – чл. **17**, §**3** от **Директивата** въвежда **конкретни условия и изисквания за допускане въвеждането на сумирано изчисляване** на работното време, докато чл. **142**, ал. **3** от **КТ** предвижда единствено изключване на ненормираните работници и служители от прилагането на този вид изчисляване.

Цитираните разпоредби са транспонирани неправилно (въпреки тяхната повелителност и недвусмислена яснота) и са такива, които предоставят (би трябвало да предоставят) права на работниците и служителите (във връзка например с правото им на почивка и здравословни и безопасни условия на труд). Именно поради тези права в съвременното европейско законодателство (и в частност – в **Директива 2003/88/ЕО**) са въведени редица ограничения за извънредния, нощния и при сумирано изчисляване на работното време труд. **Подобни видове труд влошава качеството на живот** – свързано е с непривични за човешката физиология режими (завишени натоварвания в определени периоди, които не могат да се компенсират със завишена почивка в други периоди); води до занижаване на възнагражденията (например за работа през почивни и празнични дни); позволява поддържането на по-големи обеми работа с разкриването на по-малко работни места (което увеличава безработицата и занижава хоризонталния поток на благата); увеличава трудовия травматизъм (натрупване на умора от непривичния за човешката физиология режим на работа); води до общо влошаване на социалния интегритет (невъзможност за планиране на общи почивки със семейството, честа промяна на графици, по-малко свободно време и т.н.).

При предоставяне на Вашите указания относно приложимостта на **Директива 2003/88/ЕО**, молим да вземете предвид чл. **4, §3** от **ДФЕС**, задължаващ страните-членки **да съдействат за изпълнение** на задълженията, произтичащи от европейското право; и по-конкретно чл. **291, §1** от **ДФЕС**, задължаващ страните-членки **да предприемат всички необходими мерки за прилагане** на правно обвързващите актове на Съюза; в която връзка per argumentum a contrario чл. **288, §5** във вр. с **§3** от **ДФЕС**, определя директивите като **правно обвързващи за страните-членки**.

В същия смисъл – задължението за националните юрисдикции **да не прилагат национални норми, които противоречат на правото на ЕС**, изведено от **СЕС** например в **§24** от Решението по дело „Administration des finances de l'État v/s Société anonyme Simmenthal“ (**C-106/77**) и в Решението по дело „The Queen срещу Secretary of State for Transport, ex parte: Factortame Ltd etc.“ (**C-213/89**); в който смисъл – и задължението **при тълкуването на националното право да бъде съобразявано правото на ЕС**, изведено от **СЕС** например в **§7** и сл. от Решението по дело „Marleasing SA v/s La Comercial Internacional de Alimentacion SA“ (**C-106/89**) и в **§§26 и 28** от Решението по дело „Sabine von Colson & Elisabeth Kamann v/s Land Nordrhein-Westfalen“ (**C-14/83**). Молим да вземете предвид, че принципът на абсолютната ефективност на европейското законодателство и неговото предимство спрямо националното е изведен и утвърден от **СЕС** още през **90-те** години на миналия век – например в Решението по дело „Elisabeth Johanna Pacifica Dekker v/s Stichting Vormingscentrum voor Jong Volwassenen (VJV-Centrum) Plus“ (**C-177/88**).

Въпреки, че по принцип директивите не са пряко приложими в страните-членки, видно от цитираната съдебна практика (а и от утвърдената правно-научна доктрина) **СЕС** признава **пряко действие** на тези разпоредби на директивите, които **(1) са транспонирани неправилно; (2) са повелителни и достатъчно ясни и точни; и (3) предоставят права на частните лица** (каквито без съмнение са работниците и служителите). Наличието на тези три условия по наша преценка дава право на частните лица да се позоват на такива разпоредби от съответната директива пред органите на публичната власт, а органите от своя страна са **дължни да се съобразяват** с нетранспонираната или неправилно транспонираната директива (арг. от принципите за осигуряване на ефективност, предотвратяване нарушаването на **ДФЕС** и предоставянето на правна защита). **СЕС** извежда в тази връзка и правото на лицата да искат обезщетение от страна-членка заради неспазване правото на Съюза – например в Решението по съединени дела „Francovich“ (**C-6/90**) и (**C-9/90**) – и по-специално – заради нетранспонирана или неправилно транспонирана директива, която **(1) предоставя права на частни лица; (2) определя ясно съдържанието на тези права; и (3) съществува причинно-следствена връзка между липсващото или неправилното транспониране на директивата и понесената от засегнатото лице вреда**.

01.06.2018 г.
гр. София

С УВАЖЕНИЕ:

Димитър Манолов, президент
КТ „Подкрепа“

Полученият отговор е уклончив и противоречив, и практически разкрива нежеланието да бъде даден ясен и недвусмислен отговор на поставените въпроси.

8. Горното дава повод за отправянето на Повторно уточняващо запитване с цитирани фрагменти от първоначалния отговор, цитирани норми от българското законодателство и цитирани норми от европейското законодателство – с искане за по-конкретен отговор, който не е получен и до днес.

ДО **Бисер Петков, министър
МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА
И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА
София 1051, ул. Триадница №2**

ЗАПИТВАНЕ

ОТ **Димитър Манолов, президент
КОНФЕДЕРАЦИЯ НА ТРУДА „ПОДКРЕПА“
гр. София 1000, ул. Ангел Кънчев №2**

ОТНОСНО **разяснения по Ваш Отговор
с изх.№61-271 от 24.08.2018 г.**

Уважаеми Г-дин МИНИСТЪР,

Във връзка с постъпил при нас Ваш Отговор с изх.№61-271 от 24.08.2018 г. на предходно наше Запитване от 01.06.2018 г. относно приложимостта на **Директива 2003/88/ЕО** на Европейския парламент и на Съвета от 04.11.2003 г. относно някои аспекти на организацията на работното време, възникнаха някои допълнителни въпроси, по които молим на осн. чл. 4, т.т. 15, 23 и 26 във вр. с чл. 5, т. 5 от Устройствения правилник на МТСП да ни предоставите разяснения.

С оглед комплексността и последователността на нашите въпроси, молим да оформите разясненията си съгласно нашата номерация, като отговорите на всеки един от поставените въпроси поотделно. Предварително благодарим за оказаното любезно съдействие!

1. В цитирания Ваш Отговор ни уведомявате, че *„държавите-членки могат да установят референтен период с продължителност до 4 месеца за изчисляването на средната продължителност на седмичното работно време за всички сектори и всички дейности“*.
- 1) Как Вашето твърдение в частта *„за всички сектори и всички дейности“* се съотнася с разпоредбата на чл. 17 „Дерогации“ от Директивата, ограничаваща прилагането на референтни периоди до конкретни категории сектори, дейности и видове работници и служители?
- 2) Как Вашето твърдение в частта *„държавите-членки могат да установят референтен период с продължителност до 4 месеца“* се съотнася с разпоредбата на цитираната от Вас разпоредба на чл. 142, ал. 2 от КТ, допускаща референтни периоди до 6 месеца (което е с 2 /два/ месеца повече от посоченото в Директивата и цитирано от Вас)?
2. В цитирания Ваш отговор ни уведомявате, че *„продължителността на работната седмица не може да надвишава 56 часа (чл. 142, ал. 4 от КТ)“*.
- 1) Как така установената продължителност на работната седмица в българското трудово законодателство се съотнася с цитираната от Вас разпоредба на чл. 6, б. „б“ във вр. с чл. 17 от Директивата?
 - i. При отговора на горния въпрос молим да вземете предвид, че цитираната норма ограничава максималния размер на работната седмица до 48 часа (което е с 8 /осем/ часа по-малко).

- ii. При отговора на горния въпрос молим да вземете предвид и това, че цитираната норма е приложима като общ закон, спрямо която чл. 17 „Дерогации“ се явява специален закон.
- iii. При отговора на горния въпрос молим да вземете предвид и това, че допустимото удължаване срока на дерогациите по чл. 17, ал.ал. 2-4 от Директивата (ако и доколкото има направени такива) е изтекло най-късно на **01.08.2012 г.**
3. В цитирания Ваш отговор ни уведомявате, че *„Директивата предвижда възможност държавите-членки да дерогират разпоредбите относно междудневната и междуседмичната почивка, почивките в работно време и продължителността на нощния труд, както и референтните периоди при определени условия“.*
- 1) Направени ли са дерогации спрямо конкретни разпоредби (кои?) от **Директива 2003/88/ЕО** от страна на Република България (и с кои конкретни актове от българска страна е направено това)?
- i. Ако има направени дерогации, молим да цитирате конкретните актове, с които са направени дерогациите и ако е възможно да ни предоставите копия от тези актове.
- ii. Ако има направени дерогации, молим също така да ни посочите публикациите в Официалния вестник на ЕС с Уведомленията от българска страна и становищата на ЕК относно тези дерогации съгласно установения ред по чл. 17, ал.ал. 3 и 4 от Директивата.
- 2) Как евентуалните дерогации, осъществени от Република България спрямо конкретни разпоредби от **Директива 2003/88/ЕО**, се съотнасят с преходния 5-годишен период (изтекъл на **01.08.2009 г.**), допълнителния 2-годишен период (изтекъл на **01.08.2011 г.**) и последния допълнителен 1-годишен период (изтекъл на **01.08.2012 г.**) по чл. 17, ал.ал. 2-4 от Директивата относно допустимото удължаване срока на дерогациите?
- 3) Как е спазено в относимото българско законодателство изискването на Директивата по чл. 17, ал. 5 от Директивата, съгласно което и независимо от евентуално направените дерогации, *„държавите-членки [трябва да] гарантират, че средната продължителност на седмичното работно време при никакви обстоятелства не надвишава 58 часа през първите три години на преходния период (до **01.08.2007 г.**), 56 часа за следващите две години (до **01.08.2009 г.**) и 52 часа за всеки оставащ период (до **01.08.2012 г.**)“*
- i. Както Вие сами цитирате, *„при сумирано изчисляване на работното време е регламентирано, че продължителността на работната седмица не може да надвишава 56 часа (чл. 142, ал. 4 от КТ)“.*
- ii. Днес е **20.09.2018 г.** и дори да предположим, че от страна на Република България са направени всички възможни дерогации, максимално допустимият срок за тяхното прилагане е изтекъл на **01.08.2012 г.** (преди близо **6 /шест/ години**).
4. В цитирания Ваш отговор ни уведомявате, че *„Дерогацията за референтния период за изчисляване на средната продължителност на седмичното работно време се допуска чрез въвеждане в националното право на изключения за определени сектори или дейности, изброени в чл. 17 на Директивата“.*
- 1) В кои норми от националното законодателство са възпроизведени (транспонирани) определените в чл. 17 от Директивата сектори или дейности, за които се допуска въвеждане на посочените от Вас изключения?

5. В цитирания Ваш отговор ни уведомявате, че „В доклада за изпълнение от държавите-членки на Директивата (COM(2017)254final) ЕК посочва, че все още се установяват редки случаи, в които ограниченията на Директивата се надвишават, като се дава пример, че ограничението от 4 месеца за изчисляване максималната продължителност на работното време изглежда надвишено в Германия, България и Словения, където то е определено на 6 месеца“.
- 2) От кой текст в цитирания Доклад достигате до извод, че „Докладът не установява несъответствие на националното законодателство в тези страни с изискванията на Директивата, а посочва възможните дерогации, правени в тях“?
6. В цитирания Ваш отговор ни уведомявате, че „през 2015 г. от страна на ЕК до България е отправено запитване относно съвместимостта на националното законодателство с разпоредбите на Директива 2003/88/ЕО“, в отговор на което „е предоставена информация, че то [сумираното изчисляване на работното време] се прилага от работодатели, при които характерът на работата/дейността налага използването му“.
- 1) В кои норми от относимото българско законодателство са посочени критериите, въз основа на които се определя кога и доколко характерът на работата/дейността налага използването на сумирано изчисляване на работното време?
- 2) В кои норми от българското законодателство са въведени (транспонирани) разпоредбите на чл. 17, ал. 1, §§1-5 от Директивата?

Още веднъж благодарим за изразената готовност да насърчавате диалога между социалните партньори по темите, свързани с работното време и с оглед гарантиране достойните условия на труд, и в тази връзка, с оглед осигуряването на яснота и прегледност на изложението, молим да отговорите на всеки един от поставените въпроси поотделно.

20.09.2018 г.
гр. София

С УВАЖЕНИЕ:

Димитър Манолов, президент
КТ „Подкрепа“

На така цитираното Повторно уточняващо запитване отговор не е даден и до днес. В зависимост от позицията на Министерството на труда и социалната политика, партньорите ще съгласуват мнение и евентуално ще вложат ресурс за по-нататъшни действия във връзка с повдигнатите въпроси.

7. Предстоящи действия

Въпреки, че Кампанията „За достойни условия и заплащане на нощния труд“ до този момент е позволила обобщаването на сериозен научен и практически потенциал досежно ангажирането на общественото внимание и заинтересуваните институции с проблемите на нощните работници и служители, все още не може да се каже, че е постигнала коя да е от своите основни цели:

- определяне на допълнителното възнаграждение за нощен труд като процент от заплатата;
- чувствително повишаване на размера на допълнителното възнаграждение за нощен труд; и
- ограничаване интензивността на нощния труд до установените европейски стандарти.

Следователно кампанията ще продължи и след публикуването на настоящото изследване, като следва стартираните формални процедури (предложени изменения и допълнения в нормативната уредба; отправени запитвания за разяснения; осъществяван тристранен диалог).

Както по-горе беше споменато, неразривно свързани с проблематиката на нищожното заплащане на нощния труд са и редица допълнителни въпро-

си, които поставят издигнатите от кампанията искания в значително по-широк контекст: определянето на интензивността на работата през деня и нощта (свързана с „изчезналото“ от българските земи нормиране на труда); определяне максималната продължителност на дневното и нощното време; породените от т.нар. „сумирано изчисляване на работното време“ проблеми с интензивността на натоварване, продължителността и остойността на труда; множеството констатирани несъответствия между българското и относимото европейско законодателство; и др. Всичките тези проблеми обхващат една значителна част от българското трудово право, деформирана под натиска на присъединителния към Европейския съюз процес и след това – на т.нар. Световна финансова криза. В този контекст трябва да се приеме, че настоящата кампания е само един пример за атакуване на конкретен проблем на работниците и служителите, и в никакъв случай не може да замести необходимостта от прилагане на цялостни, последователни и в много от повдигнатите направления – синдикални политики за въздействие и подобряване на социално-икономическата среда.

По-конкретно, настоящата кампания трябва да се насочи към продължаване на стартираните формални процедури и засилване на медийния елемент: продължаване на подписките, facebook и youtube публикациите, осъществяване на разяснителни мероприятия на открито, създаване на липсващия към момента web-сайт за осъществяване на кампании и тяхното адекватно отразяване, усилено застъпничество и лобиране, консолидиране на синдикалните членове и по-широки слоеве от обществото около издигнатите цели, осъществяване на научни и обучителни дейности.

Предстои осъществяването на предупредителен протест преди заседанието на Националния съвет за тристранно сътрудничество, насрочено за **18.12.2018 г.** (предстоящо), на което ще бъдат представени публично протестни плакати на художника-карикурист Николай Бебенов.

8. Изводи

Кампанията е ориентирана особено качествено от гледна точка на целеполагането и формулирането на исканията, които да бъдат издигнати. Целевите групи са подбрани много добре и е очертан адекватен план за действие, включващ всичките съществуващи аргументни бази, медийни канали и процедурни подходи за оказване на дължимия граждански натиск за постигане на набеязаната цел.

Всички действия в Кампанията са извършени при изключителен ресурсен недостиг. Едва няколко активисти изнасят на плещите си цялата научно-изследователска част, дейностите за популяризация, комуникация и координация, формулиране на юридически позиции и поддържане на позиции в преговорни формати.

Поради неосигурен организационен и материален ресурс са пропуснати ключови елементи от построяването и налагането на една Кампания в обществото: не е изграден специализиран web-сайт, който да се превърне в комуникационно-информационен център на кампанията; не е разпространен никакъв визуално-пропаганден материал (като цитираната по-горе значка)², който да разпространи посланията на Кампанията по разпознаваем и проникващ в слоевете на обществото начин; не са осъществени никакви усилия за разпространяването на информационни материали³ сред широката заинтересувана общественост;

Въпреки констатираните недостатъци, Кампанията придобива сериозен размах: отразена е от най-различни медии, в т.ч. такива с насоченост, напълно противоположна на социалната и солидарната; подписката offline на хартия набира приблизително **100'000** подписа; никой от участващите в работните групи (в т.ч. представители на организации на работодателите) не оспорва, че проблемът с нощния труд е голям, а заплащането – неоправдано ниско; експресното европейско изследване потвърждава, че издигнатите в Кампанията искания са в съзвучие с широко възприетите решения в Европа; не е формулиран нито един съществен аргумент „против“.

Независимо от цитираните положителни съображения, обаче, Кампанията на този етап е поставена в патова ситуация – от една страна поради ограничения логистичен, оперативен и материален ресурс, с който разполага, а от друга страна – поради липсата на адекватни законодателни гаранции за консолидация и продуктивност на социалния диалог; въпреки категоричната липса на аргументи „против“, не съществува механизъм за налагане на обосновани и доказано правилни мерки в относимото трудово законодателство и решението в крайна сметка остава „политическо“.

2. Логистичната подкрепа на Конфедерацията на труда „Подкрепа“ се ограничава в тази част до осигуряването на няколко фанелки със слогана на кампанията „НОЩНИЯТ ТРУД Е ЕВТИН АД“, които обаче са недостатъчни за раздаване и проникване в по-широки слоеве от обществото.

3. Първоначално подписката е разпространена на „счупени“ файлове, които не могат да се отворят правилно; дълго време дори организацията-инициатор не позиционира на официалния си web-сайт съобщение за Кампанията, на която се явява инициатор; не е осигурен ресурс за преодоляване на техническия проблем, възникнал при преpraщането към online подписката в глатформата „Гражданска петиция“.

За авторите:

Здравчо Здравчев е председател на НФТИНИ при КТ „Подкрепа“; специалист по индустриални отношения, колективни трудови преговори и колективни трудови спорове и дългогодишен представител на хората на труда в социалния диалог; ръководител на синдикален консултантски център; синдикален обучител.

Адриан Илиев е юридически съветник при КТ „Подкрепа“; консултант в областта на индустриалните отношения, колективните трудови преговори и колективните трудови спорове.

Александър Цапов е заместник председател на НФТИНИ при КТ „Подкрепа“; специалист по организационно и логистично осигуряване на масови процеси и събития; документалист; синдикален обучител.

Мартин Сотиров е консултант по информационни и комуникационни технологии, подходи и процеси; специалист по свободни софтуерни стандарти.

Вержиния Георгиева е консултант в областта на хигиената и организацията на труда; безопасност и здраве при работа; трудово-медицински стандарти и рискове при различните видове работа.

Димитър Керанов е консултант по охрана на труда; социална сигурност, социални неравенства и борба със социалните рискове.

Издател

Фондация Фридрих Еберт | Бюро България
Ул. Княз Борис I 97 | 1000 София | България

Отговорен редактор:
Хелене Кортлендер | Директор, ФФЕ, Бюро България
тел.: +359 2 980 8747 | факс: +359 2 980 2438
<http://www.fes-bulgaria.org>

Заявки:
office@fes.bg

Използването с търговска цел на всички, издадени от Фондация Фридрих Еберт (ФФЕ) публикации, не е позволено без писменото съгласие на ФФЕ.